

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การนำเสนอโปรแกรมสำหรับครูภาษาไทยในการปลูกฝัง
ความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยเกี่ยวกับการปลูกฝัง
ความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อนำเสนอโปรแกรมสำหรับครูภาษาไทยในการปลูกฝังความเป็นนัก
ประชาธิปไตยแก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากร คือ ครูที่สอนวิชาภาษาไทย ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
และมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2528 จำนวน 362 คน โดยได้มาจาก การสุ่ม
ตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) จากโรงเรียน
มัธยมศึกษา ที่สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทั่วประเทศ จำนวน 65 โรงเรียน
วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆแล้วสร้างแบบสอบถาม 1 ชุด เพื่อ
ใช้สอบถามครูผู้สอนวิชาภาษาไทยเกี่ยวกับ สถานภาพทั่วไปและความคิดเห็นเกี่ยว
กับการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เมื่อ
สร้างเสร็จแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 คน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องแล้วนำมา
ปรับปรุงแก้ไข ต่อจากนั้นนำไปทดลองใช้กับครูผู้สอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียน
บางปลาม้า "สูงสูमारผดุงวิทย์" โรงเรียนบรหารแจ่มใสวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี

และโรงเรียนแสนสุข จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 20 คน จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ แล้วจึงส่งแบบสอบถามไปยัง ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ทั่วประเทศ จำนวน 400 ชุด ได้รับคืนมาจำนวน 362 ชุด ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอโปรแกรมสำหรับครูภาษาไทยในการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ลักษณะความเป็นนักประชาธิปไตย บทบาทของครูภาษาไทย วิธีการในการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตย การติดตามผล ตัวอย่างการจัดกิจกรรมและแผนการสอน จากนั้นได้นำโปรแกรมนี้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ทรวจพิจารณาและประเมินความเหมาะสม สุดท้ายผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์หาค่ามัชฌิมเลขคณิต แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 26-30 ปี มีวุฒิทางการศึกษา ระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการสอนเป็นเวลา 5-10 ปี ในสัปดาห์หนึ่งสอนภาษาไทย 16-18 คาบ สอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ

2. การปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน

2.1 บทบาทของครูภาษาไทยในฐานะนักประชาธิปไตย ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยมีความคิดเห็นโดยส่วนรวมว่า การปฏิบัติตนเป็นนักประชาธิปไตยของครู เป็นสิ่งที่ครูภาษาไทยควรปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ ครูภาษาไทยเห็นด้วยมากที่สุด

ในเรื่องการเสียภาษีอากรตามที่กฎหมายกำหนด การสนับสนุนและสนองนโยบายการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การรู้จักหน้าที่และเคารพในสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น รวมทั้งการให้ความยุติธรรมแก่นักเรียนทุกคน ส่วนเรื่องที่คุณผู้สอนวิชาภาษาไทยมีความเห็นคือควรปฏิบัติมาก คือ การศึกษาหาความรู้เรื่องประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การมีระเบียบวินัย เคารพและปฏิบัติตามกฎข้อบังคับอย่างเคร่งครัด การกระทำตนให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อที่จะหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้ง ทุกประเภท การใช้วาจาสุภาพและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน และการกระทำตนเป็นผู้นำ แนะนำ ผู้เฝ้าความสนใจ และชี้ทางให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยตนเอง

2.2 คำนการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนครูภาษาไทย มีความคิดเห็นโดยส่วนรวม เกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า ควรปฏิบัติมาก โดยมีความคิดเห็นว่าคุณครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาก ในเรื่อง การให้นักเรียนได้ทำงานเป็นหมู่คณะเพื่อฝึกความรับผิดชอบ การสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมแบบประชาธิปไตย การให้นักเรียนรู้จักและปฏิบัติตามในลักษณะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการกระทำและปฏิบัติด้วยตนเอง การมอบหมายงานให้ไปทำเป็นรายบุคคล การส่งเสริมความสามารถของนักเรียนอย่างทั่วถึง การให้นักเรียนฝึกการแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางระเบียบปฏิบัติต่างๆ และให้นักเรียนฝึกพูดแบบต่างๆ โดยแทรกเรื่องประชาธิปไตย ส่วนเรื่องที่คุณครูภาษาไทยมีความคิดเห็นว่าคุณครูควรปฏิบัติปานกลาง คือเรื่อง การให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการให้มีการเลือกตั้งสลับเปลี่ยนหน้าที่ในการกระทำกิจกรรม

2.3 คำนการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนครูภาษาไทย มีความคิดเห็นโดยส่วนรวมเกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่า ควรปฏิบัติมาก โดยมีความคิดเห็นว่าคุณครูควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

มากในเรื่อง ให้มีการจัดตั้งชุมนุมหรือชมรมทางภาษาไทย ให้สมาชิกของชุมนุมมีส่วนในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมนุมโดยสมาชิก การจัดป้ายนิเทศแสดงผลงานเผยแพร่ เรื่องที่ประกวด การจัดส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมนุมชนในโอกาสต่างๆ การจัดประกวดคำขวัญ โคลงกลอน หรือบทความในเรื่องที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย การจัดชุมนุมภาษาไทยเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย การจึกรายการเสียงตามสายโดยนำข้อมูลจาก วารสาร เอกสาร หรือจากสื่อมวลชน การจัดทำวารสาร หนังสือ หรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ผลงาน การจัดบรรยาย หรือนำนักเรียนเข้ารับฟังการบรรยายของวิทยากร เรื่องประชาธิปไตย และการจัดสัปดาห์ภาษาไทยเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ส่วนเรื่อง การนำนักเรียนเข้าเยี่ยมชม สังเกตการณ์ในขณะที่มีการเลือกตั้งในท้องถิ่น ครูภาษาไทยมีความคิดเห็นว่า ควรปฏิบัติปานกลาง

3. ขอเสนอแนะเกี่ยวกับการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน

ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยได้ให้ขอเสนอแนะเกี่ยวกับการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาว่า ครูภาษาไทยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องของการปกครองเป็นอย่างดีและจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นนักประชาธิปไตยเพื่อที่จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีและถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลถึงการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเป็นสิ่งแรก นอกจากนั้นครูภาษาไทยจะต้องมีใจกว้าง รักความยุติธรรม เสียสละ เพื่อส่วนรวม ร่วมประกอบกิจกรรมต่างๆโดยกระทำคนเป็นทั้งผู้นำ และผู้ตามที่ดี เป็นผู้ที่มีความก้าวหน้า ทันสมัย ทันโลก ทันเหตุการณ์ สนใจข่าวและเหตุการณ์บ้านเมืองอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งการรู้จักคิด วิเคราะห์ข่าวและเหตุการณ์ต่างๆอย่างถ่องแท้ และควรเผยแพร่ความรู้เรื่องประชาธิปไตยไปยังบุคคลใกล้เคียง ส่วนในด้านการสอนครูภาษาไทยจะต้องรู้จักเลือกกิจกรรมต่างๆ รู้จักผลิตและคัดเลือกสื่อการสอน รู้จักประยุกต์และสอดแทรกเรื่อง ประชาธิปไตยให้เหมาะสมกับเนื้อหาและการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย หาโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ให้แสดงความคิดเห็นและความสามารถของแต่ละคนอย่างทั่วถึง รู้จักฝึกนักเรียนให้มีเหตุผล รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์ การวิเคราะห์เพื่อหาข้อเท็จจริง รวมทั้งการจัดกิจกรรม

ผู้เสริมหลักสูตรที่น่าสนใจ มีความแปลกใหม่ทั้งชื่อของชุมนุม เนื้อหากิจกรรม และวิธีการ การให้สิทธิและเสรีภาพแก่สมาชิกของชุมนุมได้ใช้สิทธิเพื่อการวางกฎระเบียบ การร่วมรับผิดชอบกิจกรรม การร่วมกันคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมนุมของตนเอง ส่วนกิจกรรมต่างๆ ที่ควรจะมีนั้น จะท่วงคำนึงถึงความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียม และประเพณีของท้องถิ่น โดย การส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของท้องถิ่น การรู้จักใช้แหล่งวิทยากรและบุคลากร ที่มีในท้องถิ่นนั้นๆ นอกจากนี้แล้ว กิจกรรมที่จัดขึ้น จะท่วงคำนึงถึง การจัดประสบการณ์ ตรงให้แก่ นักเรียน ควรส่งเสริมทักษะทางการฟังและการอ่าน เป็นกรณีพิเศษ เพราะจะมีผลทางด้านการเสริมความรู้ด้านประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

4. โปรแกรมสำหรับครูภาษาไทยในการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตย แก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยได้นำเสนอโปรแกรมสำหรับครูภาษาไทยในการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ วิธีการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตย ลักษณะความเป็นนักประชาธิปไตย ตัวอย่างแผนการสอน ตัวอย่างการจัดกิจกรรม และการติดตามผล ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า รายละเอียดของโปรแกรมมีความเหมาะสมมาก และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสรุปได้ดังนี้ รายละเอียดของโปรแกรมในเรื่อง หลักการและเหตุผล ควรเน้นถึงวิธีการปลูกฝังโดยการกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีของครู โดยการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และโดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร วัตถุประสงค์ควรแยกเป็นข้อๆ โดยมุ่งที่ตัวเด็กนักเรียน วิธีการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตย ควรคำนึงถึงการสอนภาษาไทยเป็นสำคัญแล้วแทรกเรื่องประชาธิปไตยให้เหมาะสม ลักษณะความเป็นนักประชาธิปไตย ควรเน้นเรื่องวินัยธรรมโดยเพิ่มความมีหิริและโอตตัปปะ (ความละอายและความเกรงกลัว) ในการประพฤติผิดกฎและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ตัวอย่างแผนการสอนควรคำนึงถึงเนื้อหา และเวลาให้สัมพันธ์กัน และการติดตามผลควรมีแบบประเมินควบคู่กันไป

อธิบายผลการวิจัย

1. จากการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยเห็นว่า ครูภาษาไทยควรมีบทบาทในการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นอย่างมาก ครูภาษาไทยจะต้องปฏิบัติตนเป็นนักประชาธิปไตย เพื่อที่จะเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นการสร้างศรัทธาให้เกิดแก่นักเรียน ครูภาษาไทยจะต้องหาวิธีการสอนแบบต่างๆที่จะส่งเสริมความเป็นนักประชาธิปไตยและมีการสอดแทรกเนื้อหาของประชาธิปไตยลงในเนื้อหาของวิชาภาษาไทย มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติตนเป็นนักประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติ อมทชีวิน (2522: 88) พบว่า การเรียนรู้ทางการเมืองค่านิยม เรื่องสิทธิประชาธิปไตยของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนสิทธิประชาธิปไตย มีผลการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียนจากบทเรียนสิทธิประชาธิปไตย ดังนั้นครูภาษาไทยจึงควรมีการเตรียมบทเรียนที่สามารถใช้วิธีการแบบประชาธิปไตยลงในเวลาสอนภาษาไทย ดังที่ สมบูรณ์ อานิกวงศ์ชัย (2516: 38) กล่าวไว้ว่า ครูเป็นผู้ที่มีอิทธิพลและบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตย ซึ่ง จะมีผลที่ ส่งไปถึงการสร้างสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนและกระบวนการเรียนการสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องการเมือง นอกจากนี้ วารี แสนสุข (2521: 115-118) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนเป็นหน้าที่ของทุกฝ่าย โดยเฉพาะโรงเรียนมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังและพัฒนาความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย ส่วนผลการวิจัยของ อนงค์ ประมุขกุล (2515: 84) พบว่า วิธีสอนของครูย่อม มีผลต่อการปลูกฝังความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีแก่นักเรียน ซึ่งตรงกับ สุจิตรา จงอยู่สุข (2524: 50) กล่าวไว้ว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาความคิดรวบยอดเรื่องประชาธิปไตย ครูจะต้องมีทัศนคติที่ดี และต้องมีความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาของเรื่องที่จะสอนอย่างดี ควรจัดเนื้อหาการเรียนการสอนที่เหมาะสมตามกาลเวลา และจะต้องชี้แนะแนวความคิดที่ถูกต้องให้นักเรียน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528: 50) ก็ได้กล่าวไว้ว่า การที่จะทำให้ นักเรียนมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จะต้องสร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้น

ภายในโรงเรียน มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นประชาธิปไตย มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนตามแนวทางประชาธิปไตย รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติตนของครูที่จะต้องเป็นไปในทิศทางประชาธิปไตยอีกด้วย

2. เกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยในฐานะนักประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยควรจะปฏิบัติตนให้เป็นนักประชาธิปไตย เพื่อที่จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นการสร้างศรัทธาให้เกิดแก่นักเรียน ในทุกๆ เรื่อง โดยเน้นเรื่อง การเสียภาษีอากร ตามที่กฎหมายกำหนด การสนับสนุนและสนองนโยบายการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การรู้จักหน้าที่และเคารพในสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น และการให้ความยุติธรรมแก่นักเรียนทุกคน ซึ่ง สุจิตรา จงอยู่สุข (2524: 50) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูจะต้องมีลักษณะ เป็นผู้นำและเป็นผู้มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เพื่อที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ซึ่งตรงกับ วารี แสนสุข (2521: 116-120) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูทุกคนในโรงเรียนควรเป็นนักประชาธิปไตย และจะต้องปฏิบัติตนก่อนนักเรียนให้เป็นประชาธิปไตย รวมทั้งการที่จะต้องนำขบวนการประชาธิปไตย มาใช้ให้ถูกต้อง เกษม เขยชม (2525: 66) ก็ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจทางด้านการเมืองให้ดีที่สุด และสามารถชี้นำด้านการปฏิบัติที่ถูกต้องเพราะครูเป็นผู้สั่งสอนอบรมความรู้ความเข้าใจทางการเมืองให้แก่นักเรียนและครูยังเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในสังคมให้กับนักเรียนและประชาชนโดยทั่วไปด้วย นอกจากนี้ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528: 63-64) กล่าวว่า ครูจะต้องเป็นทั้งครู ทั้งพ่อแม่ ทั้งเพื่อน และทั้งพี่ โดยเป็นผู้ชี้แนะแนวทาง และอำนวยความสะดวกให้แก่นักเรียน ครูจะต้องมีความเป็นนักประชาธิปไตย ทั้งด้านบุคลิกภาพและวิธีการทำงาน ด้วยเหตุนี้ ครูภาษาไทยจึงควรจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นนักประชาธิปไตยที่ดีและถูกต้อง

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยควรจะต้องจัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนในทุกเรื่อง โดยเน้นเรื่อง การสร้าง

บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมแบบประชาธิปไตย การให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้
 รู้จักและปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการกระทำและการ
 ปฏิบัติด้วยตนเอง การมอบหมายงานให้ไปทำเป็นรายบุคคล การส่งเสริมความสามารถ
 ของนักเรียนอย่างทั่วถึง การให้นักเรียนฝึกการแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์
 การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางระเบียบปฏิบัติต่างๆ และให้นักเรียนได้
 ฝึกพูดแบบต่างๆโดยแทรกเรื่องประชาธิปไตย ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ
 และได้ปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามวิถีทางแบบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย
 ของ อนงค์ ประมุขกุล (2515: 84-87) พบว่า วิธีสอนที่ครูใช้ในการปลูกฝังความ
 คิดรวบยอดของการเป็นพลเมืองดีนั้น มีทั้งการสอนแบบ บรรยาย การใช้แบบเรียน
 การรู้จักคิดค้นคว้าหาความรู้ การเรียนจากข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน การแก้ปัญหา
 การใช้อุปกรณ์ การฝึกทักษะทางสังคม และต้องมีการวัดผล และยังคงกล่าวว่าการสอนจะ
 ต้องเน้นทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติที่ถูกต้อง เพื่อให้นักเรียนเกิด
 ความคิดรวบยอดและนำไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม วิธีสอนต่างๆจะต้องเน้น
 เรื่องการแสดงความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การแสดงออกตามความ
 สามารถ การทำงานร่วมกัน การรู้จักเปรียบเทียบผลงานและมีความรับผิดชอบ ซึ่งตรง
 กับ สนิท ทิพวัลย์ (2517: 12) ก็กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนที่จะทำให้นักเรียนเป็น
 นักประชาธิปไตยนั้น จะต้องกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้เป็นคน
 ช่างคิด ช่างถามอย่างมีเหตุผลและมีวิจรรณญาณ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถ
 ในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ให้มีส่วนร่วมในการวางแผน ระเบียบ และการ
 วางแผนในกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสิ่งต่างๆที่
 ได้ร่วมกันกระทำขึ้น วารี แสนสุข (2521: 110-120) ก็กล่าวไว้ว่า ประสพการณ์
 ต่างๆที่นักเรียนได้รับจากการเรียนการสอนในห้องเรียน ชอบขำของเนื้อหาวิชาที่บรรจุ
 ไว้ในหลักสูตร มีส่วนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจตามประสพการณ์ที่ได้รับ
 ในการสอนครูจะต้องใช้วิธีสอนที่ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเพื่อฝึกการวิพากษ์
 วิวิจารณ์ ทั้งเหตุการณ์ เรื่องราวต่างๆ และข่าวประจำวัน รวมทั้งฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล

ฝึกให้เป็นผู้มีวิจรรณญาณในการรับฟัง และฝึกการยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น การใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหา แสดงบทบาทสมมติและการสร้างสถานการณ์จำลอง จะทำให้ให้นักเรียนรู้จักบทบาทที่ถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งควรใช้สื่อมวลชนเข้ามาช่วย เพื่อที่จะสามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตรงกับสุจิตรา จงอยู่สุข (2524: 50) ใ้ข้อเสนอนี้ไว้ว่า ในการสอนความคิดรวบยอดเรื่องประชาธิปไตยนั้น ครูควรจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น ใ้วางใจกันและกล้าแสดงความคิดเห็นและการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล โดยครูเป็นผู้แนะนำ ส่งเสริมตามความสามารถของนักเรียน ครูจะต้องปรับปรุงตนเองโดยใช้วิธีสอนและกิจกรรมต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ปรีชา ภาวโน (2526: 103-104) กล่าวว่า โรงเรียนในโครงการพัฒนาประชาธิปไตย จะต้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในค่านิยมประชาธิปไตย คือ ใช้วิธีการประชาธิปไตยเข้าสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยฝึกให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีลักษณะเป็นผู้นำ มีการนำเอากระบวนการกลุ่มมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูเป็นเพียงผู้แนะแนวทาง และแนะนำ จะต้องให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอนโดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นและการแก้ปัญหา รวมทั้งมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่างๆ ซึ่งตรงกับ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528: 62-98) กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยนั้น หมายถึง การใช้ทุกเนื้อหาวิชา ทุกกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นเป็นเวทีในการฝึกนักเรียนให้เกิดความรู้และเกิดวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย และควรจัดบรรยากาศในห้องเรียน ในโรงเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบประชาธิปไตย และควรนำเอาวิธีการทำงานกลุ่มมาใช้ โดยมีการวางแผน ใ้มีการควบคุม และมีครูเป็นผู้เสนอแนะ และชี้แนวทางใ้แก่นักเรียน ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนในโรงเรียน

มัธยมศึกษาชั้นนั้น จะต้องคำนึงถึง สิ่งแวดล้อม วิธีการสอน และ การสอ่ดแทรกเนื้อหาของ ประชาธิปไตย ลงไปในเนื้อหาของวิชาภาษาไทยด้วย เพื่อที่จะทำให้นักเรียนไ้มีความ รู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์รวมทั้งมีทักษะแบบประชาธิปไตยซึ่งจะนำไปสู่ความ เป็นนักประชาธิปไตยตลอดไป

4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตย แก่นักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยควรรให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อ ปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ ประพฤติปฏิบัติ เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ และเป็นการฝึกทักษะความเป็นนักประชาธิปไตย ในทุก ๆ เรื่อง โดยเน้นในเรื่อง การให้มีการจัดตั้งชุมนุมหรือชมรมทางภาษาไทย ขึ้น ให้สมาชิกของชุมนุมหรือชมรมมีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ให้มีการเลือกตั้ง คณะกรรมการชุมนุม หรือชมรมโดยสมาชิก ให้มีการจักป้ายนิเทศแสดงผลงาน และเผยแพร่ผลงานที่ชนะการประกวด ให้มีการจักส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมนุมชน ใน โอกาสต่างๆ การจัดประกวดคำขวัญ โคลงกลอน หรือบทความเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย การจักมุมภาษาไทยเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย การจกรายการเสียงตามสาย โคนำข้อมูลจากวารสาร เอกสาร และจากสื่อมวลชน การจักทำวารสาร หนังสือ และ หนังสือพิมพ์ เพื่อเผยแพร่ผลงานภาษาไทยเพื่อการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตย การจกบรรยาย หรือ การนำนักเรียนเข้ารับฟังการบรรยายของวิทยากรเรื่อง ประชาธิปไตย และ การจักสัปดาห์ภาษาไทยเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับผลการ วิจัยของ วีรวรรณ พิบูลย์ (2518: 62) พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษามีกิจกรรมการปฏิบัติ เกี่ยวกับความเป็นนักประชาธิปไตย อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะ การปฏิบัติตามกฎ ของโรงเรียน การเลือกตั้งในโรงเรียน การร่วมกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งเป็นผลมาจาก การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นอกจากนี้ วารี แสนสุข (2521: 117-120) ได้ให้ข้อ เสนอแนะว่า โรงเรียนควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียนโดยการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนไ้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆอย่างทั่วถึงตามความถนัดและความ สนใจ รวมทั้งเป็นการฝึกให้นักเรียนมีโอกาสรับผิดชอบในสิทธิ และหน้าที่ของตนเอง ฝึก

การทำงานร่วมกัน และพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมทั้งฝึกให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัยโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกันวางกฎเกณฑ์ระเบียบวินัยของกลุ่ม และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างความสัมพันธ์กับสาธารณชน โดยให้นักเรียนได้ออกไปสังเกตการณ์เลือกตั้ง และการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญๆ ทางการเมือง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้ประสบกับเหตุการณ์ที่แท้จริง ซึ่งก็ตรงกับ สุจิตรา จงอยู่สุข (2524: 50) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเรื่องการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยว่า นอกจากการจัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว นักเรียนจะต้องเข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและควรจัดกิจกรรมที่นักเรียนทั้งชายและหญิงได้มีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528: 135) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องและส่งเสริมการเรียนตามเนื้อหาวิชาโดยการนำเอาระบบประชาธิปไตยมาใช้ในการจัดกิจกรรมจะต้องทำหลังจากได้สร้างเสริมให้นักเรียนมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยบ้างแล้ว โดยจัดให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละอย่าง แล้วเลือกผู้แทนของตนเข้าไปบริหารงาน ส่วนสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามที่กลุ่มได้ตกลงกันไว้ ดังนั้นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนนั้น เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนได้ร่วมมือกันจัดขึ้นมา รวมทั้งครูจะต้องเป็นผู้ที่คอยชี้แนะถึงวิธีการที่ถูกต้อง เพื่อจะได้เป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ และเป็นการฝึกทักษะให้แก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ

1. กระทรวงศึกษาธิการควรจัดให้มีโครงการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยกำหนด หลักการ เป้าหมาย และวิธีดำเนินงานที่ถูกต้องและชัดเจน เพื่อให้ทุกโรงเรียนจะได้ยึดถือและปฏิบัติได้ตรงกัน
2. กระทรวงศึกษาธิการควรจัดให้มีการอบรมผู้บริหารและครูผู้สอนวิชาต่างๆ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนมีกลวิธีต่างๆที่จะปฏิบัติเพื่อการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

1. โรงเรียนควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน ที่แน่นอน เพื่อที่ผู้บริหาร ครู และนักเรียน จะได้ยึดถือและปฏิบัติได้ตรงกัน
2. โรงเรียนควรมีโครงการเกี่ยวกับการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน
3. โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับความมั่นคงภายในประเทศ และ การเข้ารับฟังการบรรยายและการอภิปรายในเรื่อง การจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน
4. โรงเรียนควรจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เป็นประชาธิปไตย เช่น มีคณะกรรมการนักเรียน มีกิจกรรมชุมนุม มีการส่งเสริมและสนับสนุนความสามารถด้านต่างๆของนักเรียน มีการพานักเรียนไปเข้าร่วมกิจกรรมของชุมนุมชน ฯลฯ

ข้อเสนอแนะสำหรับครูภาษาไทย

1. ครูภาษาไทยควรกระทำตนเป็นนักประชาธิปไตย
2. ครูภาษาไทยควรเป็นผู้ที่ทันโลก ทันเหตุการณ์ และสนใจติดตามข่าวสารและเหตุการณ์ต่างๆ อยู่เสมอ
3. ครูภาษาไทยควรนำวิธีการสอนแบบต่างๆมาใช้เพื่อจะได้เป็นการสร้างเสริมความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน เช่น การสอนแบบอภิปราย การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การสอนแบบแก้ปัญหา การใช้กระบวนการกลุ่ม และควรสอดแทรกเนื้อหาของประชาธิปไตยลงไปในเนื้อหาและการสอนวิชาภาษาไทยเท่าที่โอกาสจะอำนวย
4. ครูภาษาไทยควรร่วมมือกับครูวิชาอื่นๆ ฝ่ายต่างๆของโรงเรียน บิคา มารคา และผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อที่จะได้ติดตามพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนทั้งค้ำ การสร้างเสริมและการแก้ไข

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัย เพื่อนำเสนอโปรแกรมในการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน สำหรับครูผู้สอนวิชาอื่นๆ
2. ควรมีการวิเคราะห์หนังสือแบบเรียน และหนังสือประกอบการเรียน วิชาต่างๆ ในด้านการส่งเสริมการปลูกฝังความเป็นนักประชาธิปไตยแก่นักเรียน
3. ควรมีการวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละคร ทางวรรณคดีไทยในเรื่องของความเป็นนักประชาธิปไตย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย